

Riigikogu juhatus

Meie: 29.10.2026
nr 2-5/26-01548-3

**Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja
nõukogu määruse, mis käsitleb Euroopa
Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit
(Europol), eelnõu kohta**

Austatud Riigikogu juhatus

Edastan Vabariigi Valitsuse 29. oktoobri 2026. a istungil heaks kiidetud järgmised Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega muudetakse määrusi (EL) 2018/1726 ja (EL) 2024/982 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2016/794, eelnõu kohta:

1.1. Eesti toetab Europoli võimestamist Euroopa Liidu õiguskaitsealase teabe-, operatiivinfo- ja innovatsioonikeskusena ning piiriüleste kriminaaluurimiste ja politseikoostöö süsteemseks toetamiseks. Peame oluliseks, et Europolile ei teki eelnõu kohaselt iseseisvat operatiivset, menetluslikku ega juhtimispädevust ning säilivad senised põhimõtted, mille kohaselt liikmesriigi pädevad asutused otsustavad Europoli toe kasutamise üle ning juhivad ühisoperatsioonide korral riigisiseseid kriminaalmenetlusi ja uurimistoiminguid.

1.2. Eesti toetab Europoli andmevahetus-, ristkontrolli- ja analüüsivõimekuse arendamist. Liikmesriigi pädeva asutuse poolt Europoli süsteemidesse andmete sisestamisel kehtestatud kasutustingimused ja piirangud peavad säilima ning nendega tuleb arvestada kogu andmetöötlusahela vältel. Europoli ja liikmesriikide vastutus Europoli süsteemides töödeldavate andmete kvaliteedi, õigsuse ja ajakohasuse eest peab olema selgelt kindlaks määratud ning tuleb tagada selged õiguslikud alused ka Europolile andmete esitamisest keeldumiseks. Teeme ettepaneku täpsustada määruuses mõistet „halduslikku laadi isikuandmed“, et tagada isikuandmete töötlemisel juurdepääsu- ja säilitamistingimuste ühtne tõlgendus.

1.3. Määruuses tuleb selgelt kindlaks määrata vastutus andmesubjektide õiguste tagamisel ning Europoli süsteemides või ühistes andmekeskondades tehtud analüütiliste järelduste loomise, kasutamise, jagamise ja neile juurdepääsu võimaldamise puhul. Määrus peab ette nägema vajalikud kontrollimis- ja järelevalvemehhanismid nimetatud nõuete täitmiseks. Täiendavad kaitsemeetmed on vajalikud selliste isikute puhul, kelle seos kuritegevusega võib olla nõrk või üldse puududa, ning nende andmete ulatuslik töötlemine suurendab põhjendamatu seostamise ja põhiõiguste riive riski.

1.4. Eesti peab oluliseks rõhutada, et Europolis süsteemides töödeldavate andmete ning nendega tehtud toimingute täielik jälgitavus peab olema tagatud kogu andmetöötlusahela ulatuses.

1.5. Eesti peab oluliseks, et isikuandmete säilitamise tingimused ja tähtajad oleksid selgelt reguleeritud ning toetaksid andmete minimaalse töötlemise ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimist. Nimetatud nõuded peavad olema kajastatud nii määruses kui ka Europolis andmetöötlussüsteemide toimimist reguleerivates rakendusaktides viisil, mis võimaldab nende tõhusat kontrollimist ja süsteemset järelevalvet. Eriti oluline on nende nõuete järgimine struktureerimata isikuandmete töötlemisel ning juhtudel, kui töödeldakse selliste isikute andmeid, kes ei kuulu Europolis tavapärasesse andmesubjektide kategooriasse. Teeme ettepaneku sätestada isikuandmete säilitamise absoluutne ülempiir ning diferentseeritud säilitamistähtajad. Üksnes perioodilise ülevaatamise kohustus ei pruugi tagada, et andmeid ei säilitata põhjendamatult kaua, eriti nende isikute puhul, kelle seos kuritegevusega on kaudne või kõrvaline.

1.6. Eesti peab oluliseks, et juurdepääs Europolis töödeldavale teabele oleks põhjendatud, eesmärgipärane ja proportsionaalne ning seotud konkreetse uurimise, menetluse või muu Europolis pädevusse kuuluva ülesande täitmisega ning kooskõlas andmetele kehtestatud kasutustingimustega. Eesti peab vajalikuks täpsustada automaatse päringutabamisel või selle puudumisel põhineva süsteemi päringute ning Europolis ja teiste Euroopa Liidu ametite ning kolmandate osalistega andmevahetuse tingimusi, eelkõige eesmärgipiirangu, andmete kvaliteedi ning Europolis ja liikmesriikide vastutuse jaotuse osas.

1.7. Eesti rõhutab kesksete Europolis teenuste, infosüsteemide ja tehnoloogiliste lahenduste puhul toimepidevuse ja kriisikindluse tagamist. Europolis kesksete teenuste ja tehnoloogiliste lahenduste tõhus kasutuselevõtt eeldab liikmesriikidele keskse meetodilise toe ja tehnoloogilise nõustamise kättesaadavust, et vältida olukorda, kus uute lahenduste kasutuselevõtt põhjustab liikmesriikidele põhjendamatut täiendavat andmesisestus-, aruandlus- või halduskoormust.

1.8. Eesti toetab Europolis suuremat rolli innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevuse valdkonnas kooskõlas liikmesriikide kindlaksmääratud vajaduste ja prioriteetidega. Eesti peab otstarbekaks, et Europolil oleks süsteemne ülevaade liikmesriikides kavandatavatest ja elluviidavatest õiguskaitsevaldkonna innovatsiooni- ning teadus- ja arendusprojektidest ja nende tulemustest ning Euroopa Komisjon annaks Europolile ja liikmesriikidele ülevaateid Euroopa Liidu fondidest rahastatavatest õiguskaitsevaldkonna innovatsiooni- ja arendusprojektidest.

1.9. Eesti peab vajalikuks tagada, et Europolis haldusnõukogu säilitab oma keskse rolli ameti strateegilises juhtimises, järelevalves ja võimearenduste suunamises. Eesti jaoks on tähtis, et kõikidele liikmesriikidele oleks tagatud võrdväärne osalus ja hääleõigus Europolis prioriteetide, tööprogrammide ning võimearenduste kujundamisel. Uute juhtimis-, koordineerimis- ja tugistruktuuride loomisel tuleks lähtuda nende tegelikust lisandväärtusest ning liikmesriikidele peab jääma piisav paindlikkus määrusest tulenevate ülesannete täitmise korraldamisel.

1.10. Eesti toetab Europolis suutlikkuse arendamist hübriidmõõtmega kuritegevuse ennetamisel, avastamisel ja uurimisel. Eesti peab siiski vajalikuks, et Europolis volitused hübriidmõõtmega kuritegevuse käsitlemisel oleksid selgelt kindlaks määratud ja nende kohaldamisala piisavalt täpselt piiritletud, vältimaks kattuvust liikmesriikide pädevuses

olevate ülesannete ja volitustega. Eesti toetab eelnõus kasutatud lähenemist, mille kohaselt hübriidmõõde ei kujuta endast uut iseseisvat kuriteoliiki, vaid võib esineda Europolis pädevusse juba kuuluvate kuritegude ühe tunnusena.

1.11. Eesti peab oluliseks määruse rakendamisel realistlikku ajakava ja rakendusaktide väljatöötamisel liikmesriikide asjakohast kaasamist. Liikmesriikidele tuleb tagada võimalus kasutada võimalikult suures ulatuses Euroopa Liidu rahastamisvahendeid ning Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ameti (CEPOL) koolitusvõimalusi määruse rakendamiseks vajalike tehniliste, organisatsiooniliste ja personalialaste muudatuste elluviimisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Heili Tõnisson
Valitsuse nõunik

Lisad:

1. Seletuskiri
2. Seletuskirja lisa - kaasamistabel
3. COM(2026)580 Europolis määrus
4. COM(2026)580 Europolis määruse lisad

Teadmiseks:

Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon

Sandra Metste

Sandra.Metste@riigikantselei.ee